

10.
258039

EPISTOLA PASTORALĂ

A.

ILLUSTRĂȚII SALE PEA SÂŢITULUI

DOMN DOMN

Dr. DEMETRIU RADU

EPISCOP GR. CATOLIC AL LUGOŞULUI.

Data in favorul „Convinctului gr. cat. român din Lugoş“.

LUGOŞ

TIPOGRAFIA LUI IOAN VIRĂNYI

1397

258039

EPISTOLA PASTORALĂ

A

ILLUSTRITĂȚII SALE PREA SÂNȚITULUI

DOMN DOMN

Dr. DEMETRIU RADU

EPISCOP GR. CATOLIC AL LUGOȘULUI.

Data în favorul „Convinctului gr. cat. român din Lugoș“.

LUGOȘ

TIPOGRAFIA LUI IOAN VIRĂNYI

1897

258039

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DEMETRIU

DIN ÎNDURAREA LUÎ DUMNEDEŪ ȘI GRAȚIA SANTULUÎ SCAUN APOSTOLIC

EPISCOP GR. CATOLIC AL LUGOȘULUI.

Veneratului Cler

și

Iubitului Popor al aceleiași Diecese.

In Domnul Nostru Isus Christos

Binecuvântare și Mântuire!

Biserica lui Isus Christos, acéstă mărétă instituțiune menită a împărți binefacerile învățăturilor sale omenirei din tóte timpurile și din tóte locurile, s'a silit pururea a arăta o deosebită îngrijire față cu creșterea tinerimei în frica Domnului, despre care scris și dovedit este, că singură conduce pe om la lumina adevăratei înțelepciuni. Nenumăratele asiluri de pietate și de știintă adevărată, începând dela minunatele orfanotrofii, unde mumă și-aŭ aflat cei ce mumă n'aŭ cunoscut, și până la splendidele aule universitare, cu cari Biserica a îmbogățit, în cea mai mare parte pentru atâtăia dată, lumea, sunt o viuă și neperitoare dovadă, că dēnsa cu folos a priceput și repetit cuvântul dumnezeescului seu Fundator: lăsați pruncii să vină la mine.

Și dacă în totdeauna s'a arătat a fi folositoare și chiar de lipsă pentru binele omenirei acéstă viuă interesare a Bisericei de creșterea tinerimei; în timpurile nóstre, când, din nenorocire, spiritul primejdios de indiferentism și ici colo chiar de vrăjmășie față cu religiunea, adică cu regularea raporturilor omului cătră Creatorul seu și cătră deaprópele seu, caută a se infiltra, pe nenumărate căi ce-î staŭ deschise, în inimele nevinovate ale aceleiași tinerimi, spre a depune într'ensele veninul corupțiunei, care spriginit la rândul seu de mulțimea ocașiunilor de păcat, ne

dă tristul prilej de a vedea în surescēnța mai de frunte a societății aprópe numai niște flori vejtezite mai înainte de vreme, și în viitorii apă-rători ai vetrelor străbune niște adevărate schelete umblătore: în timpurile nóstre, Biserica lui Christos mai mult ca ori când se simte îndreptățita de a repeți celor ce conduc destinele societății: lăsați pruncii să vină la mine!

Pe lēngă acestea, Biserica mai are și un interes cu totul particular întru a se sili, a feri pe cât îi stă în putință tinerimea de asemenea primejdi, după-ce din rândurile aceleia are să-și recruteze pe servitorii altarului seu, și cari dacă nu vor fi îndrumați de timpuriu pe căile virtuților, atunci fórte cu greu își va ști afla într'ēnșii ministri potriviți, inspirați și cu adevărat conduși de spiritul de jertfă, de abnegațiune și devotament nețermurit pentru scopurile sale.

Pentru acéstă, precum aiurea, astfel și în Diecesa nóstră, pe lēngă tóte nenumăratele lipsuri cu cari a avut și are a se lupta, ca o Diecesa nu numai tineră, dar și fórte seracă, încă cel d'antăiu Episcop al ei, fericitul Alesandru Dobra, în anul 1854, a contemplat crearea unei atari institutiuni destinate, după gândul seu, «a promova cultura religiósă-morală a clerului și popoului român legat cu Roma prin unitatea credinței după ritul oriental.» Neputēnd realisa însă

gândul întru tótă întinderea măreței sale dorințe, s'a mărginit a da ființă cu nespuse jertfe pe partea sa, așa numitei Fundațiuni Rudolfiane, din ale cărei binefaceri s'a împărțit, și continuă a se împărțasi cu ajutóre, e drept nu mari, dar fórte prețioase, cete întregi de tineri români împărțiați pe la diferitele gimnasii din Patrie. Numărul acestor tineri, fie dis acilea în trecét În momentul de față este de 68, între cari pe anu scolastic curgător s'a împărțit suma de 2815 fl

Conduc de aceleași gândiri nobile și subț impresiunea aceleiași necesități, nemijlocitul meu Predecesor, I. P. S. Sa DD. Dr. Victor Mihályi de Apșa, acuma Archiepiscop și Metropolit de Alba-Julia, în Sinodul diecesan ținut la 15 Novembre 1883, a luat dispozițiunile necesare pentru constituirea fondului de convict diecesan cu concursul întregii Diecese. Grație acestor dispozițiuni, la cari vom reveni, astăzi fondul acesta a ajuns la sumă de 3309 fl. 80 cr., sumă, e drept încă fórte modestă pentru realizarea proiectatei instituțiuni, dar totuși însemnată față cu nenumăratele neajunsuri și lipse ce au reclamat în continuu jertfirile diecesei.

Nici nu s'a marginit aci bunavoința ilustrului Archiereu. Ci tocmai în primele momente ale instalării mele în acest scaun episcopesc, ne a surprins cu un dar în favorul fondului de convict, specificat în prea venerata sa scrisóre, ce îmi ia libertate a v'o comunica, Venerat Cler și Iubit Popor, în întregul seú :

Nru 26 — 1896
presid.

Illuștritatea Vóstră Preasânțite
Domnule Episcop, Frate în Christos
Venerande!

Veneratul Capitlu al Bisericeii Catedrale gr. cat. din Lugoș din ședința ținută în 9 Ianuarie 1897 Nr. 17 a binevoit a străpune subscrișului polița de asecurațiune a vieței mele în favórea Fondului Instruct al Episcopiei din Lugoș, în puterea sumei de 5250 fl. v. a., stipulată cu Societatea Primă de Asecurațiune Generală Ungarică din Budapesta cu dtu 31 Martie 1875 Nr. 35967 A. dinpreună cu tóte cuitetele de pre-

mie dela Nr. 1 până la Nr. 21 prin cari aceea polița era validă până în 31 Martie 1897.

După-ce subscrișul fui fortunat de a plăti în 3 Februarie 1897 la mâna Preasânției Vóstre în contenti întreg fondul instruct al Episcopiei Lugoșului în 5250 fl. v. a. polița remase sub-dispusețiunea-mi liberă.

Deóre-ce însă eu premiele în decurs de 20 ani leam fost plătit din venitele mensei episcopesci din Lugoș, și după-ce în restimpul cât am păstorit aceea almă Diecesă, nu am putut dela mine augmenta cu sume mai considerabile fondurile diecesane de acolo, măcar că unele chiar în acel restimp au fost inițiate și formate: așa am judecat în Domnul a fi cu cuvenință, ca pe cât mă iértă împregiurările și datorințele grave, ce le am cătră Archidieceșca de Alba-Julia și Făgăraș, să-mi aduc aminte, și de diecesa Lugoșului, și în semn de recunoștință pentru legăturile sacre frățesci și afecțiunea filială, cari mi s'au dovedit din partea acelei alme diecese a Lugoșului, să concurg și eu cu óre care sumă mai însemnată la avéntul acelor fonduri. Drept aceea oferesc cu acesta polița mai sus descrisă și o alătur sub ./ dinpreună cu 22 fruste cuitanțe despre premiile anuale dela început plătite până în ziua de astăzi, după cari pe temeiul cuitanței celei din urmă, polița rămâne în valóre până în 31 Martie 1898; deodată o destin și donez în favórea „Fondului de Convict diecesan român gr. cat. din Lugoș” și rog pe Preasânția Vóstră, să binevoiți a accepta acest ofert, și deóre-ce în polița favoritul să desémná cu terminii «A Lugosi gör. kath. püspökség alapítványa» nu mi se pare necesar să schimb titlul, ci mă rog numai, ca prin un decis consistorial să Ve îndurați a destina de acum pentru cazul de mórte, ce va întreveni, suma asecurată de 5250 fl. v. a. în favórea «Fondului de Convict diecesan român gr. cat. din Lugoș.»

Pentru cazul când Preasânția Vóstră dinpreună cu Veneratul Consistor Episcopesc veți binevoi a primi ofertul acesta, îmi au voie de a indigita unele dispozițiuni, cari le socotesc necesare, pentru-ca intențiunea mea să se pótă adevéri, și anume:

1. Polița dinpreună cu toate cuitanțele de premie plătite, și cele cari le voi mai plăti de aici încolo, să se păstreze în cassa Wertheimiană a Veneratului Capitlu Catedral gr. cat. din Lugos, sub grija Administratorului Fondului de Convict diecesan gr. cat. român din Lugos, dinpreună cu celelalte efecte și hârtii de valoare ale Fondului de Convict.

2. Premiele anuale mă oblig pe tot timpul restant al vieții mele a le plăti eu însumi anticipative dela 31 Martie a fiecărui an înainte pe câte un an întreg, și cuitanța a o depune la Veneratul Capitlu din Lugos.

3. Suma de 5250 fl. v. a. după mórtea mea o va plăti Societatea Primă Ungarică de Asecu-rațiune Generală din Budapesta la mâna Episcopului gr. cat. din Lugos, ca la reprezentantele legal al Fondului de Convict diecesan român gr. cat. din Lugos.

4. Suma ascurată de 5250 fl. v. a. întregă o destin în prima linie și o oferesc spre scopul de a se cumpera cu aceea un întravilan acomodat de Convict diecesan în Lugos. La casul însă când atare întravilan s'ar procura înainte de scadența sumei ascurate: atunci într'a două linie suma de 5250 fl. v. a. întregă să servescă și să se impendeze spre edificiul Convictului. Iară la casul când și edificiul Convictului s'ar putea clădi înainte de scadența sumei ascurate de 5250 fl. v. a. într'a treia linie, cu acesta o destin de fundațiune perpetuă în favoarea Convictului.

5. Pentru casul acesta întreg capitalul de 5250 fl. v. a. să se elóce în obligățiuni de stat ungarice, cari să vor putea cumpera sub valoare nominală, și vinculate pe numele Fondului de Convict, din camete să se întrețină tineri români gr. cat. în Convictul din Lugos pentru câți va ajunge din acele camete taxa întregă, ce se va prescrie în acel Convict.

6. În Fundațiunea aci contemplată, de cătră Veneratul Consistor episcopesc din Lngos să se susceapă pe lêngă concurs tineri școlari gimnasiști, născuți din căsătoria creștinescă a unor părinți români gr. cat. miseri și credințioși ai diecesei Lugosului. Escepțiune să se admită, și «caeteris paribus» preferință să aibă recurenții

consângeții ai mei români gr. catolică, cari ar dori să fie susceptuți în Convictul diecesan din Lugos, și cari vor dovedi, că sunt născuți din căsătoria creștinescă a unor părinți descendenți din frații mei Petru Mihályi de Apșa deputat dietal și socia-i Luisa născută Simon, și Dr. Ioan Mihályi de Apșa protofisc al Comitatului Maramureș și socia-i Iustina născută Pap.

7. Suscepțiunea în fundațiunea Convictului și intertențiunea în același a alumnilor din acesta fundațiune facă-se întru toate după normele, cari vor fi vigente în acel Convict pentru toți convictorii.

Întru aceste deliniându-mi intențiunea încă odată rog pe Preasânția Vóstră și pe Veneratul Capitlu al Bisericei Catedrale din Lugos, să binevoescă a primi sarcina acesta și a purta grijă, ca la timpul adormirei mele să se pótă scóte la valoare cele aci contemplate.

După cari frățescilor sîmțeminte recomêdat, rog binecuvêntare cerescă preste aceea almă Diecesă, și cu venerațiune adêncă rămân

Al Ilustrităii Vóstre Preasânție
Blaș în 14/2 Mai 1897.

Umilit Frate în Christos

Victor Mihályi de Apșa m. p.

Archiepiscop și Metropolit de Alba Julia
și Făgăraș.

În urma acêstei scrisóri, Ne am și grăbit a enuncia în ședința Consistoriului Nostru episcopesc, ținută la 20 Maiu a. c. Decisul, prin care nu numai că am primit cu cea mai mare gratitudine darul Escelentei Sale Domnului Metropolit, în sensul dorințelor și dispozițiunilor sale de mai sus, ci am și hotărît a-i aduce, precum i-am și adus, omagiul mulțumirilor celor mai ferbinți, în numele întregii Diecese, pentru acest dar prețios, prin care, ca și printr'o nouă, dar iarăși puternică legătură pururea nedespărțit s'a legat numele seú de acéstă Diecesă, preste care timp de douêzeci de ani a vêrsat cu atâta îmbelșugare strălucirile unei gloriose ocârmuirii, și pentru a cărei înflorire jertfit'au cu zel înflăcărat îngrijirile și ostelile adevêratului Părinte și Păstor sufletesc.

Puternic încurajat aşadar de acéste fapte generósa ale Predecesorilor mei şi consciu de gravitatea ântâiului meu cuvânt pastoral, prin care vë asiguram, că Domnului cu umilinţă mē voiû ruga, să-mi ajute, ca luându-me după esem-plul celor ce înaintea mea aû şēđut pe scaunul vostru archieresc, şi cele ce ei le-aû dus la înde-plinire, să le ţin cu tărie, şi cele ce ei le-aû dorit în sufletele lor nobile să le pot efeptui spre binele şi fericirea vóstră; — silit, eû mai đic, întru inima mea de necesitatea unei opere, cum este Con-victul diecesan, şi spriginit cu căldură şi cu tărie din partea Veneraţilor mei fraţi asesori consistoriali dela centru, am socotit în Domnul de bine a aprofita de ocasiunea punerei in vëndare a caselor cu tot locul lor, în întindere de 1800 stênjini patraţi, ce se află alaturea, în nemijlocită vecinătate cu Reşedinţa episcopéscă din Lugoş, respective cu partea acestui edificiu ce ne servece de cancelarie diecesană, şi de veci le-am cumpêrat. Astfel în vîrtutea contractului de vëndare-cumpêrare încheiat la 15 August a. c. de Noi şi de fostul proprietar, şi indus în Cartea funduarie sub Nr. 7298/1897 al oficiului regesc de Carte fund. din Lugoş, pe numele **Diecesei greco-catolice a Lugoşului**, aceste case cu tot locul lor de fapt şi de drept aû devenit în posesiunea şi proprietatea Diecesei nóstre, cu destinaţiunea, expres amintită in contract, de a servi pentru Convictul tinerilor greco-catolici români ai aceleiaşi Diecese. Preţul de cumpêrare a fost 22000 fl. (douăzeci şi două mii floreni valută austriacă), avênd noi a purta şi specele de transcriere. Mărima acesteî sume se va pricepe îndată ce vom observa, că Magistratul oraşului, la cererea nóstră, prin actul Nr. 11361 1897 a preţuit, după relaţiunile locale, aceleaşi case în 25000 fl.

Pentru acoperirea acesteî sume n'am putut face altfel decât a angaja fondurile diecesane. După-ce însă aceste tóte îşi aû destinaţiuni speciale, buniórá stipendii scolastice, pensiuî preoţilor deficienţi, ajutóre veduvelor şi orfanilor de preoţi etc. şi astfel destinaţiuni bine determinate din partea respectivilor fundatori, angajarea lor n'am putut'o face decât sub formă de împrumut

adevêrat în sarcina Diecesei pe lêngă îndatorirea de a plăti regulat interesele până la amortisarea completă a capitalelor împrumutate.

Şi de n'am fi făcut acésta, se perdea oca-siunea binevenită, carea, aprópe cu siguranţă putem spune, că, în faţa desvoltărei ce a luat'o Lugoşul, numai fórte cu greû ni-s'ar fi prezentat mai târđiû; şi pe lêngă acésta, idea de Convict ar fi rēmas şi mai departe restrinsă în cercul dorinţelor.

De unde să plătim acuma acéstă datorie, şi de unde să adunăm mijlócele de lipsă pentru ridicarea edificiuului corespunđetor unui Convict pe locul cumpêrat?

O, Preaiubiţilor mei fraţi, alte isvóre nu găsim, decât în spiritul de jertfă, de care, pe lêngă tóte greutăţile đilei, vë ştiû înflăcăraţi pen-tru tóte scopurile menite a vesti mărima lui Dumneđeû, a promova înflorirea Bisericeî sale şi innăintarea neamului nostru pe căile pacinice ale progresului cultural. Şi fiindcă tocmai un asema scop urmărim prin instituţiunea ce ne preocupă, cu încredere deplină în dărnicia vóstră şi cu totă speranţa în bunăvoinţa vóstră mē îndreptez cătră voi, şi cătră toţi cei simţesc una cu voi pentru cultura nóstră, rugându-ve să ne săriţi într'ajutor.

Suntem seraci, suntem necajiti, sumtem îngreunaţi, dar bogată ve este inima, tare şi ne-înfrânt spiritul de jertfă pentru binele obştesc, şi astfel, umër la umër punênd, tóte le vom în-vinge, astfel cu dragoste şi cu însufleţire căđind picurii din mânilor vóstre nu vor întârđia a despica pietrile spre a lăsa să se innalţe de subt ele mărêţa instituţiune a Convictului diecesan. Daţi aşadar şi daţi cu inimă bună, că pe da-tatorul de bună voie iubescce Dumneđeû (II Cor. 9, 7). Iar Bunul Dumneđeû prin rodirea ţarinelor vóstre, prin binecuvêntarea ostenelelor vóstre, prin tótă bogaţia darurilor sale însutit vë va innapoiá ceea ce veţi da din dragoste cătră dînsul, ceea ce veţi da pentru pregătirea preoţilor seî, pentru creşterea filor vostri în sciinţa cea nedesparţită de moravurile bune şi de evlavie, şi cari toţi într'o đî vor fi pastoriî, şi lumina-torii vostri, ca şi propria vóstră mândrie: cu noi este Dumneđeul părinţilor nostri, şi el ne va ajuta!

Cu această speranță și încredere nestrămutată în bunăvoința voastră, o, preaiubiților mei Frați, Noi, în înțelegere cu Consistorul Nostru episcopesc, în conformitate și cu decisiunile Sinodului diecesan din 1883, dispunem și hotărîm în favorul Convictului diecesan:

I Membrii Veneratului Cler diecesan, începînd dela Episcop și dela Canonici, cu 1 Ianuarie 1898 înainte, vor contribui pe an cu $\frac{1}{2}\%$ amăsurat beneficiilor lor eclesiastice după subtragerea sarcinilor publice dintr'ensele. Episcopul și Canonicii direct, iar ceilalți beneficiați pe calea oficiului protopopesc vor înainta contribuiriile lor Ordinariatului în fie care an, până la 1 Novembre cel mai târziu.

II. Cassele tuturor fondurilor diecesane, ale fundațiunilor pic, ale bisericilor, școlilor, și ale altor institute ce stau în raport de raționiu către Ordinariatul Nostru episcopesc, începînd dela 1 Ianuarie 1898 înainte vor contribui pe an câte 1% amăsurat venitelor lor anuale, după subtragerea contribuțiunilor publice. Suma contribuiriilor se va înainta Ordinariatului la o altă cu subșternerea rașiunilor anuale.

III. a) În fie care an în ziua Șântului Demetriu, 7 Novembre (26 Octobre), în singuraticele parohii din Diecesă, prin îngrijirea purtătorilor oficiilor parohiale și cu concursul curatorilor se va face colectă specială, fie în biserică, fie în afară de biserică, în bani ori și în naturalie (cari se vor preface apoi în bani) în favorul Convictului. La colecta acesta se va adauga și venitul din ziua aceea așa numitului t. s. Parohii și adm. parohială în Dumineca premergătoare vor aduce la cunoștința credincioșilor instituirea acestei colecte deosebite și prin explicarea scopului salutar al ei, îi vor îndemna să concurgă cu obolul lor.

b) Asupra acestei colecte Curatoratul va purta și deosebit. Resultatul colectei împreună cu estrasul acestui și cu lista nominală a tuturor binefacătorilor, cari vor contribui cu cel puțin 1 fl. se va înainta deodată cu Rașiunile, pe calea oficiului protopopesc, Ordinariatului.

c) In bisericile filiale colecta acesta se va putea face și în duminicile următoare sêrbătorei Stului Demetriu.

IV. La ocasiuni binevenite purtătorii oficiilor parohiale vor stărui pe lîngă credincioșii lor, ca mai vîrtos la facerea testamentelor lor să-și lăuce aminte de Convictul diecesan, prin legate deosebite, fie cât de modeste. In deosebi vor stărui pentru acesta față cu cei ce s'au bucurat cîndva de ștendiile diecesane.

V. Administrațiunea Fondului de Convict va ținea în evidență toate sumele intrate, va da rașiuni, și va presenta în fie care an Ordinariatului, conspectul detaliat al stării fondului spre a se aduce din partea acestuia la cunoștința Clerului și Poporului.

VI. Purtătorii oficiilor parohiale vor da citire acestei Epistole Pastorale în biserică la s. liturghie.

VII In privința administrațiunei definitive a Fondului de Convict, prevădută în circulariul dat din partea Ordinariatului la 10 Ianuarie 1884 Nr. 1659, se vor lua dispozițiuni mai târziu.

Acestea sunt, Preaiubiților mei Frați, cele ce am creșut în Domnul de bine a le determina spre a vă da ocasiune a Ne sări într'ajutor pentru ducerea la indeplinire a unei instituțiuni, carea, repet, va fi un isvor nesecat de binefacere pentru fii și fiilii voștri, un monument neperitor al generosității și interesărei voștre față de prosperitatea santei noastre Biserici și de strălucirea numelui unui popor ce știe ținea la însemnatatea culturei și civilizațiunei, puse sub scutul dumnezeescilor învățătură ale Măntuitorului nostru Isus Christos

Deci Fraților, bucurați-ve, fiți deseversii, mângăiați-ve, aceeași cugețați, pace să aveți, și Dumneșeul păcii și al dragosteii va fi cu voi!

Dat în Lugos din Reședința Noștră episcopală la 15 Octobre 1897.

Episcop Demetriu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bibl. Univ. Cluj
nr. 179-1032

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bibl. Univ. Cluj
nr. 179-102